

muzeja adaptirali v svetovno kulturo. Po avtorjevem mnenju nova muzejska paradigma kljub temu ne onemogoča restitucije.

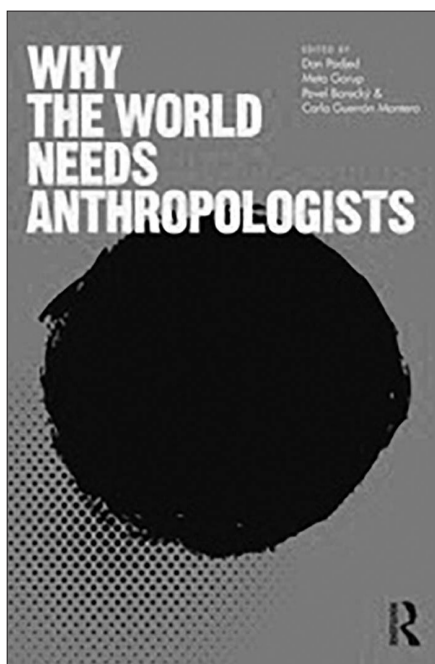
The Brutish Museums lahko označimo kot prelomno strokovno in akcijsko knjigo o današnji vlogi muzejev, ki se zavedajo svoje kolonialne zgodovine in želijo odpraviti njene krivične po-

sledice. Pred muzealci in muzealkami je zahteven izziv. Hicks, ki muzeje razume kot orožje, jim daje v roke veliko moči in odgovornosti. Od njih je odvisno, kako ju bodo uporabili. Ali bodo razgradili staro muzejsko lupino, ki ohranja kolonializem in nudi zave-
tje sumljivim politikam dominantnih nosilcev družbene moči, ali pa se bodo

obrnili proti njim? Treba je vedeti, da dekolonizacija muzejev ne zadeva le tistih muzejev, ki hranijo beninsko ali katerokoli nepošteno pridobljeno kulturno dediščino, temveč pomeni zavrnitev katerihkoli nasilnih, krivičnih in nepoštenih politik, za katere muzeji ne smejo biti pralnica vesti. Muzeji so namreč zidaki družbe.

DAN PODJED, META GORUP, PAVEL BORECKÝ, CARLA GUERRÓN MONTERO (ur.): Why the World Needs Anthropologists.

Založba Routledge, London in New York 2021, 182 str.

Zbornik *Why the World Needs Anthropologists* (Zakaj svet potrebuje antropologe) je nastal po istoimenskem simpoziju o aplikativni antropologiji. Simpozij, ki je bil prvič organiziran leta 2013 in od takrat poteka vsako leto, je do sedaj gostilo že sedem različnih držav. Dan Podjed in Meta Gorup v uvodnem delu knjige navajata, da je

simpozij nastal, ker »smo želeli ustvariti vsakoletni dogodek, ki bi združil antropologe – različnih starosti in ozadij – in neantropologe, predstavnike raznih disciplin in organizacij« (str. 7). Uredniki Dan Podjed, Meta Gorup, Pavel Borecký in Carla Guerrón Montero so kot »očitni naslednji korak« pri prestižni knjižni založbi Routledge izdali knjigo *Why the World Needs Anthropologists*.

V svojih poglavjih v zborniku Thomas Hylland Eriksen, Lenora Bohren, Joana Breidenbach, Sarah Pink, Steffen Jöhncke, Tanja Winther, Sophie Bouly de Lesdain, Rikke Ulk, Jitske Kramer, Anna Kirah in Riall W. Nolan naslavlja-
jo teme po izboru urednikov. Uvodoma odgovarjajo na naslovno vprašanje: »Zakaj svet potrebuje antropologe?«, nato pa sledijo bolj osebne zgodbe o tem, zakaj so se odločili za poklic antropologa ter kako svoje antropološke veščine in znanja implicirajo v praksi. Vsak avtor svoje poglavje sklene s petimi nasveti kolegom antropologom.

Čeprav avtorji v svojih prispevkih odgovarjajo na ista vprašanja, se njihova razmišljanja in izkušnje precej razlikujejo. V uvodnem poglavju Dan Podjed in Meta Gorup prispevke avtorjev razdelita v pet tematskih sklopov: obrav-

navanje perečih vprašanj našega planeta (Thomas Hylland Eriksen, Lenora Bohren), uvajanje antropološke teorije v prakso (Joana Breidenbach, Sarah Pink, Steffen Jöhncke), napajanje planeta (Tanja Winther, Sophie Bouly de Lesdain), razumevanje kompleksnosti od znotraj (Rikke Ulk, Jitske Kramer, Anna Kirah), in sprejemanje antropološkega mišljenja (Riall W. Nolan). Že iz tematske ureditve je razvidno, da lahko antropologi govorimo o zelo različnih stvareh. Podobno v svojem poglavju razmišlja Thomas Hylland Eriksen, ki antropološko 'obrt' (*craft*) primerja s škatlo z orodjem, ki si jo delijo vsi izurjeni v disciplini. Ta škatla z orodjem pa »[...] sama po sebi ne rešuje težav človeške vrste, temveč izvajalcem ponuja znanje in veščine, ki jim omogočajo kompetentno in relevantno spopadanje s kompleksnimi vprašanji« (str. 17).

Thomas Hylland Eriksen in Lenora Bohren v prvem tematskem sklopu o perečih vprašanjih našega planeta o razlogih, zakaj je antropologija v današnjem času tako pomembna, razmišljata precej podobno. Avtor antropološko znanje označi kot pomembno za razumevanje današnjega sveta iz več razlogov. Kot prvi razlog navaja povečan

* Tisa Kučan Lah, študentka 3. letnika dodiplomskega študija, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo; tisa.kucan@gmail.com.

stik med kulturno različnimi skupinami, kot drugi »krčenje sveta« (televizija, internet, mobilna komunikacija, hiter dostop do informacij ...), kot tretji razlog omeni vedno hitrejšo in opaznejšo kulturne spremembe, kot zadnji pa povečano zanimanje za kulturno identiteto. Avtorica med razlogi navaja migracije, povečano kulturno diverziteteto znotraj držav, okoljsko problematiko, onesnaževanje in splošno dejstvo, da »svet postaja vedno manjši«. Kljub podobnosti njunih razmišljanj sta karieri obeh antropologov precej različni. Thomas Hylland Eriksen v akademski sferi primarno deluje kot profesor socialne antropologije na Univerzi v Oslu, svoje antropološko znanje pa vključuje tudi v pisanje leposlovja. V nasprotju z njim Lenora Bohren pravi, da nikoli ni želela postati akademičarka, želela se je osredotočiti na »reševanje težav pravega sveta« (str. 33). Svojo poslanstvo je našla v reševanju ekoloških vprašanj, raziskuje pa predvsem onesnaževanje zraka zaradi prometa.

V naslednjem sklopu o uvajanju antropološke teorije v prakso se predstavijo avtorji Joana Breidenbach, Sarah Pink in Steffen Jöhncke. Joana Breidenbach opiše, kako je v vse svoje dosedanje kariere poti vedno vključevala antropološko znanje. Med drugim je soustanoviteljica platforme *betterplace.org*, organizacije *Das Dach* in podpornica več iniciativ. Sarah Pink, trenutna direktorica Laboratorija za nastajajoče tehnologije na Univerzi Monash v Avstraliji, predstavi pomembnost interdisciplinarnosti v antropologiji in pri tem veliko pozornosti nameni prav tehnologiji. Kot zadnji v tem sklopu svoje delo opiše Steffen Jöhncke, ki poglavje začne z mislijo, da se mu včasih zdi težje antropologe opomniti, da oni potrebujejo svet in ne obratno (str. 71). V nadaljevanju opisuje, kako svoje antropološko znanje aplicira v medicino in socialno delo, pa tudi v aktivistične namene. Trenutno predava socialno antropologijo na Šoli za globalne študije Univerze v Gothenburgu na Švedskem. V sklopu o napajanju planeta se avtorici Tanja Winther in Sophie Bouly de

Lesdain posvetita točno temu – energiji in njenim študijam. Tanja Winther predstavi prepletanje znanja magistre električnega inženirstva z znanjem kulturne antropologije v svoji karieri. Trenutno svoje znanje aplicira v centru Include – raziskovalnem centru za družbeno vključujoče energetske prehode, ki ga financira Norveški raziskovalni svet. Tudi Sophie Bouly de Lesdain svoje poglavje posveti energiji. Osredotoča se predvsem na sončno energijo oziroma na to, kako jo približati ljudem. Že 15 let je zaposlena pri Electricité de France, največjem proizvajalcu in dobavitelju električne energije v Franciji in Evropi, kjer raziskuje proizvodnjo in porabo električne energije v gospodinjstvu.

Sklop o razumevanju kompleksnosti od znotraj vključuje prispevke treh antropologinj, ki so se usmerile v podjetništvo. Rikke Ulk je direktorica podjetja Antropologerne, ki je leta 2003 nastalo kot prva žensko vodena antropološka svetovalnica na Danskem in v Evropi. Podjetje je ustanovila z željo po sodelovanju s svetom in spremembah v njem s pomočjo svojih strank. Med vodili svojega poslovanja poudarja »ljubiti lokalno, segati globalno« (str. 120). Jitske Kramer sama sebe najraje imenuje »korporativna antropologinja« (str. 124). Je ustanoviteljica svetovalnega podjetja HumanDimensions in promovira inkluzivne korporativne kulture. Antropologinja dizajna Anna Kirah razmišlja, da pri oblikovanju ne smemo delati le za ljudi, ampak tudi z ljudmi. Na Norveškem vodi svojo lastno svetovalnico, poučuje na Oslo Metropolitan University in je članica uprave organizacije Design without Borders.

V sklopu o sprejemanju antropološkega mišljenja se predstavi avtor Riall W. Nolan, trenutno predavatelj na Purdue University. Ker celotni zbornik temelji na osebni izkušnji in je poln pristranih anekdot, eno z bralci deli tudi Riall W. Nolan. S skupino ameriških inženirjev, strokovnjakov za namakalne sisteme, je sodeloval ob postavljanju namakalnega sistema v severnem Senegal. Inženirji so ob zapletenem sistemu cevi

sestavili urnik, kdaj naj bi sistem vodo vklapljal in izklapljal. Ko so urnik predstavili domačinom, so bili ti z njim vidno nezadovoljni. Riall W. Nolan je vodilnemu inženirju razložil, da se domačini urnika ne bodo držali, glede na razporeditev bi morali na polja oditi ob somraku. Čeprav je inženir trdil, da je to idealni čas, mu je Riall W. Nolan pojasnil, da takrat pridejo na plano zli duhovi. Ker inženirji še vedno niso dojeli, kaj jim Riall W. Nolan želi povedati, jih je peljal na bližnji hribček z razgledom na celotno vas. Ob somraku so videli, da se ljudje umikajo v svoje hiše in se do popolne teme iz njih ne prikažejo. Takrat so se inženirji odločili spremeniti urnik vklapljanja in izklapljanja namakalnega sistema. Ta anekdota lepo strne bistvo poglavja o sprejemanju antropološkega mišljenja. Zbornik *Why the World Needs Anthropologists* je napisan preprosto in pogosto humorno. Primeren je za vse, ki bi se želeli naučiti nekaj več o aplikativnosti antropologije, in ne le za antropologe. Zanimiv je tako za študente antropologije kot tiste antropologe, ki v vedi še iščejo svoje mesto. Predstavljene različne kariere poti antropologov so lahko v navdih številnim bralcem.

Posebni in v razmislek usmerjeni so tudi nasveti, ki so jih ob koncu svojih poglavij priložili avtorji. Tudi ti nasveti so zelo različni, od nekoliko bolj hudomušnih – kot je nasvet Thomasa Hyllanda Eriksena »ne pozabi jemati kinina in držati prstov proč od lokalnih žensk (in moških)« (str. 29 – nasvet, ki ga je E. E. Evans-Pritchard dobil pred odhodom v Sudan) – do nekoliko bolj resnih, kot so tisti, ki pozivajo k združevanju različnih disciplin. Povezovanje med disciplinami in pridobivanje znanja iz najrazličnejših virov sta nasveta, ki se v knjigi pojavita večkrat.

Temeljno sporočilo zbornika in njegovo esenco v petem nasvetu bralcem lepo povzame Steffen Jöhncke: »Upaj si z antropologijo delati to, kar se *tebi* zdi pomembno – univerza te tega, kaj je to, ne bo naučila« (str. 82).